

Tisková zpráva

Postoje české veřejnosti k cizincům – březen 2020

- ⊙ Sběr dat probíhal ve dnech 29. 2. – 11. 3. 2020. Výsledky tedy nereflektují aktuální situaci, ani události uplynulých týdnů, jako je vyhlášení nouzového stavu 12. 3. kvůli pandemii nemoci COVID-19 a všechna následná opatření. Zveřejněná data tak neslouží jako reflexe současného stavu, ale jsou cenná jako informace do časové řady v rámci ostatních měření.
- ⊙ Více než polovina (53 %) občanů souhlasí s názorem, že cizinci, kteří k nám přišli v posledních letech, představují v rámci celé České republiky problém. Pokud ovšem mají hodnotit problematiku příchozích cizinců v místě jejich vlastního bydliště, je jejich podíl nižší, necelá čtvrtina (24 %) dotázaných soudí, že tito lidé představují problém, podle další přibližně poloviny (52 %) problém nepředstavují a jedna pětina (20 %) uvádí, že se jejich problematika netýká, jelikož v místě jejich bydliště cizinci nežijí.
- ⊙ Nejvyšší míru souhlasu (63 %) vyjadřují dotázaní s názorem, že cizinci dlouhodobě pobývajících v ČR znamenají zdravotní riziko. S tímto výrokem nesouhlasí přibližně desetina (11 %) respondentů a o něco více než pětina (25 %) pak zůstává na pomezí souhlasu a nesouhlasu. Nadpoloviční část české společnosti (57 %) také souhlasí s názorem, že cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality.

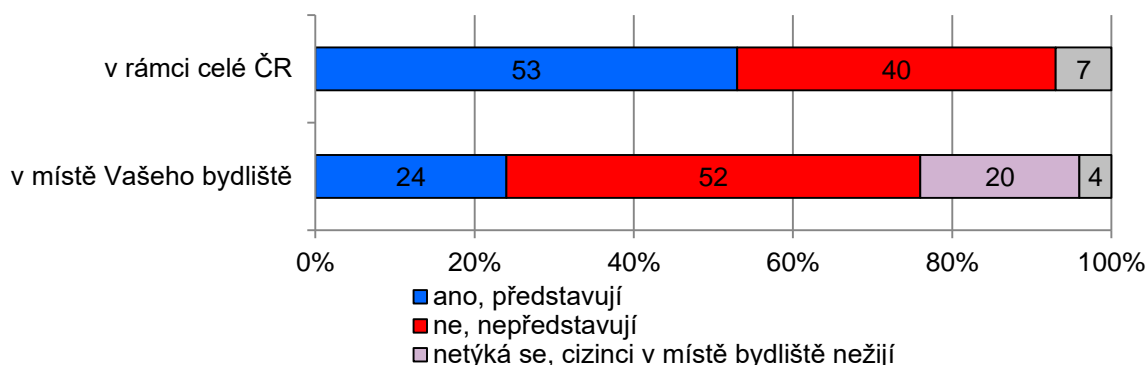
Zpracoval:
Martin Spurný
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 583; e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz



V březnovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR položilo respondentům sadu otázek týkajících se postojů veřejnosti k cizincům. Dotazovaní se konkrétně vyjadřovali k problematice cizinců pobývajících na území ČR a v místě jejich bydliště. Součástí dotazování byla i řada výroků, které sledují, jak cizinci podle občanů ovlivňují českou společnost.

Nejprve jsme se respondentů zeptali, jestli občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech představují problém, výsledky jsou zachyceny v grafu 1. O málo více než polovina (53 %) české veřejnosti považuje nově příchozí občany jiných národností za problém v rámci celé České republiky. Dvě pětiny (40 %) dotázaných naopak uvádí, že podle jejich názoru cizinci, kteří v posledních letech přišli do naší země, problém nepředstavují. S názorem, že příchozí cizinci představují problém v místě jejich bydliště, souhlasí téměř čtvrtina (24 %) dotázaných, přibližně polovina (52 %) uvádí, že nově příchozí cizinci v místě jejich bydliště nepředstavují problém, a pětina českých občanů (20 %) deklaruje, že v místě jejich bydliště cizinci nežijí.

Graf 1: Představují nově příchozí občané jiných národností problém? (%)¹



Pozn.: U položky „v místě Vašeho bydliště“ byla v rámci nabídky odpovědí i varianta „netýká se, v místě bydliště cizinci nežijí“, která v případě celé ČR chybí.

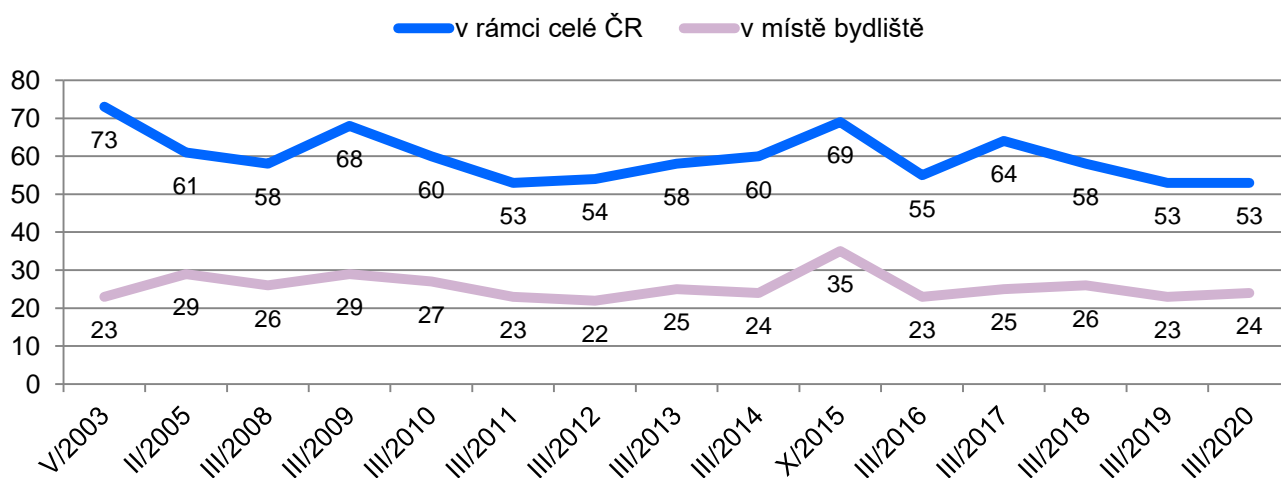
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 29. 2. – 11. 3. 2020, 1012 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor

Dále jsme se v podrobnější analýze podívali na charakteristiky respondentů, kteří se k otázkám vyjádřili. To, že cizinci nepředstavují problém v rámci ČR, častěji potvrzují lidé s vysokoškolským vzděláním, mladší věkové skupiny do 45 let, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, respondenti řadící se na škále politické orientace k pravici či středu a potenciální voliči TOP 09, Pirátů, KDU-ČSL, ODS či STAN. Opačný názor naopak častěji vyjadřovali dotázaní s deklarovanou špatnou životní úrovní vlastní domácnosti, lidé hlásící se jednoznačně k levici a potenciální voliči SPD, KSČM či ČSSD. K obdobným výsledkům jsme došli i v případě vnímání cizinců jako problému v místě bydliště respondenta. Z hlediska krajské struktury ČR jsme zaznamenali vyšší podíl deklarovaných problémů s cizinci v místě bydliště mezi obyvateli Plzeňského a Olomouckého kraje a také mezi obyvateli Prahy. Vyšší podíl těch, co uvedli, že cizinci problém v místě bydliště nepředstavují, je pak mezi obyvateli Vysočiny, Královéhradeckého a Karlovarského kraje. Výrazně méně často uvádějí problémy s cizinci v místě bydliště dotázaní z obcí do 5 tisíc obyvatel, kteří zároveň častěji uvádějí, že cizinci v jejich lokalitě nežijí. Naopak největší problémy s cizinci deklarovali dotázaní ve všech velikostních kategoriích obcí, kde žije více než 30 000 obyvatel.

Silná je i vzájemná vazba mezi odpověďmi na obě varianty otázky, když lidé, kteří nově příchozí cizince vnímají jako problém v místě svého bydliště, je v drtivé většině případů (95 %) takto vnímají i v rámci celé ČR a ti lidé, kteří je nevnímají v lokalitě svého bydliště jako problém, je významně častěji (62 %) nepovažují za problém ani na celorepublikové úrovni. V případě těch, kteří uvádějí, že v jejich místě bydliště cizinci nežijí, je oproti průměru za populaci relativně častější odpověď, že cizinci představují problém v celé ČR (58 %), ale také je u nich vyšší podíl (12 %), těch, co nevědí, jestli cizinci představují na celorepublikové úrovni problém. Že cizinci žijící v ČR nepředstavují problém tvrdí relativně více lidí, kteří mají mezi cizinci známé či přátele, a tato tendence se potvrzuje i ve vnímání cizinců v místě bydliště respondenta. Vnímání občanů jiných národností souvisí i s otevřeností dotázaného k možnostem dlouhodobého pobytu cizinců. Významněji více by těmto cizincům neposkytli vůbec žádnou možnost dlouhodobého pobytu ti, kteří je zároveň vnímají jako problém pro Českou republiku jako celek, oproti těm, kteří je za problém nepovažují. Stejně tak lidé vnímající cizince jako problém se častěji přiklání k názoru, že cizinci se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem.

¹ Znění otázky: „Představují, nebo nepředstavují občané jiných národností, kteří k nám přišli v posledních letech, problém a) v rámci celé České republiky, b) v místě Vašeho bydliště?“

Graf 2: Podíly těch, kdo pokládají nově příchozí občany jiných národností za problém – časové srovnání (%)



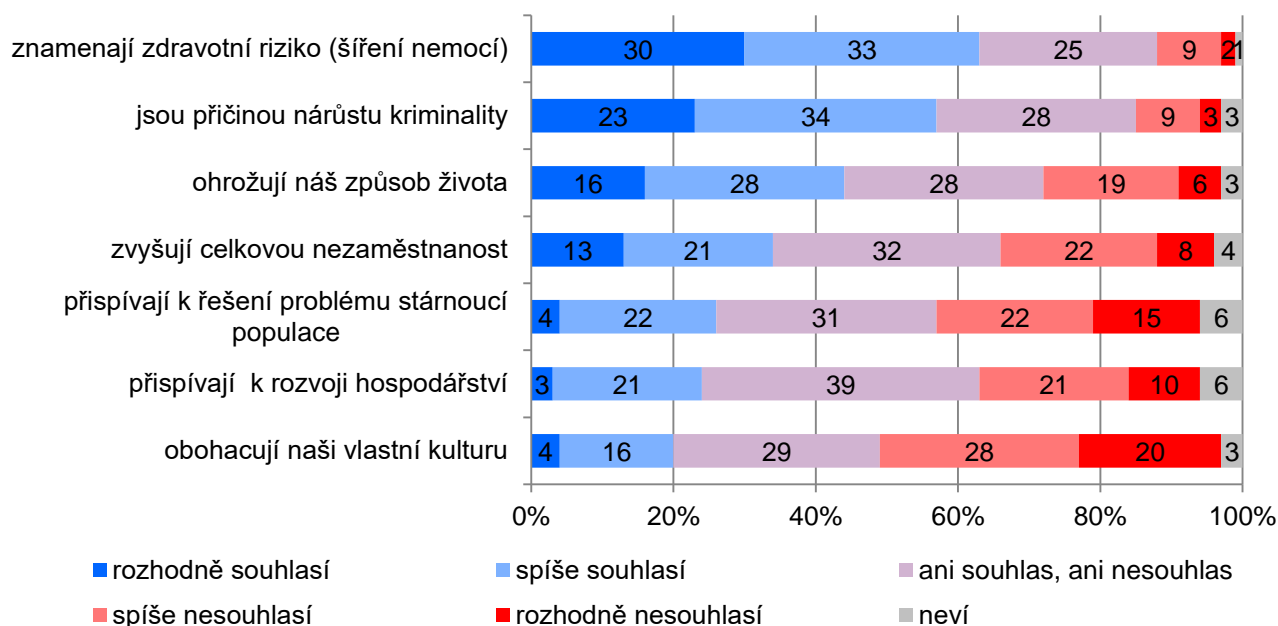
Pozn.: Dopočet do 100 % u každého údaje tvoří odpovědi „ne, nepředstavují“, „neví“ a v případě místa bydliště také „netýká se“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Pokud se na hodnocení podíváme v dlouhodobějším vývoji (viz graf 2), vidíme, že oproti minulému šetření z března 2019 se podíl respondentů u obou variant otázky statisticky významně nezměnil. Odpovědi na variantu týkající se problémů v místě bydliště jsou v čase stabilnější než odpovědi na variantu týkající se celé ČR. S názorem, že občané jiných národností představují problém, česká veřejnost nejvíce souhlasila v letech 2003, 2009 a 2015 (podíl souhlasících překročil dvě třetiny) a naopak nejmenší podíl souhlasu byl v letech 2011, 2012, 2016, 2019 a v aktuálním březnovém výzkumu.

V následující otázce respondenti vyjadřovali míru souhlasu či nesouhlasu s výroky o cizincích žijících dlouhodobě v České republice (viz graf 3). Nejvyšší míru souhlasu (63 %) vyjadřují dotázaní s tím, že cizinci dlouhodobě pobývající v ČR znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí). S tímto výrokem nesouhlasí přibližně desetina (11 %) populace, a čtvrtina (25 %) pak zůstává na pomezí souhlasu a nesouhlasu. Mírně nadpoloviční část české veřejnosti zastává názor, že cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality (souhlasí 57 %), k nesouhlasu se u tohoto výroku přiklání přibližně desetina (12 %) dotázaných. Necelá polovina (44 %) dotázaných souhlasí s názorem, že cizinci ohrožují náš způsob života, čtvrtina (25 %) s tímto výrokem naopak nesouhlasí. Zhruba jedna třetina (34 %) respondentů se domnívá, že cizinci dlouhodobě žijící v ČR zvyšují celkovou nezaměstnanost, tři desetiny českých občanů (30 %) s tímto výrokem nesouhlasí. Nižší míru souhlasu jsme zaznamenali u kladných výroků týkajících se vlivu dlouhodobě žijících cizinců. Přibližně čtvrtina dotázaných souhlasí s tím, že tito lidé přispívají k řešení problému stárnoucí populace (souhlasí 26 %, nesouhlasí 37 %) a že přispívají k rozvoji hospodářství (souhlasí 24 %, nesouhlasí 31 %). Nejméně českých občanů (20 %) se pak domnívá, že cizinci dlouhodobě žijící v ČR obohacují naši kulturu a téměř polovina (48 %) s tímto výrokem nesouhlasí.

Graf 3: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR (v %)²



Pozn.: Položky seřazeny sestupně dle souhlasu (součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 29. 2. – 11. 3. 2020, 1012 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor

Rozdíly v názorech na cizince se z hlediska sociodemografických ukazatelů projevují zejména v souvislosti s věkem, vzděláním, deklarovanou životní úrovní domácnosti a politickou orientací respondenta. Obecně můžeme říct, že souhlas s negativními výroky týkajícími se cizinců žijících v ČR se častěji objevil u respondentů ve starších věkových kategoriích, s nižším stupněm dosaženého vzdělání (především se základním a středoškolským bez maturity) špatnou životní úrovní vlastní domácnosti a řadících se k levici. A naopak s negativními výroky častěji nesouhlasí mladší občané, s vyšším stupněm dosaženého vzdělání, s dobrou životní úrovní domácnosti a pravicovou politickou orientací. Obdobnou, avšak opačnou, strukturu na základě sociodemografických charakteristik vidíme i u kladných výroků. S tím, rozdílem, že u dvou pozitivních vyjádření („přispívají k řešení problému stárnoucí populace“ a „přispívají k rozvoji hospodářství“) jsme nenašli žádné větší rozdíly mezi občany na základě politické identifikace s levicí nebo pravicí.

Názory na cizince jsme dále porovnali s delší časovou řadou (viz tabulky 1a až 1g). V porovnání s minulým šetřením z března 2019 jsme u čtyřech výroků nezaznamenali statisticky významný rozdíl (jde o výroky: „znamenají zdravotní riziko (šíření nemoci)“, „ohrožují náš způsob života“, „přispívají k rozvoji hospodářství“ a „obohacují naši vlastní kulturu“). U dvou negativních výroků jsme zaznamenali pokles podílu souhlasných vyjádření (u výroku: „jsou příčinou nárůstu kriminality“ o čtyři procentní body a u výroku „zvyšují celkovou nezaměstnanost“ o šest procentních bodů). U jednoho pozitivního výroku „přispívají k řešení problému stárnoucí populace“ jsme naopak zaznamenali nárůst souhlasných odpovědí o šest procentních bodů. Z hlediska historie celého měření otázky od roku 2009 má aktuální výzkum nejnižší průměrný podíl souhlasných odpovědí za všechny negativní výroky. V případě pozitivních výroků jde pak o nejvyšší průměrný podíl od roku 2012. Jinými slovy průměrné hodnocení všech výroků je vůči cizincům dlouhodobě pobývajících v ČR nejpříznivější za celou dobu měření. Z tohoto pohledu bylo nejméně příznivé hodnocení v roce 2016.

² Znění otázky: „Řekněte, nakolik souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky. Cizinci pobývající dlouhodobě v České republice: a) obohacují naši vlastní kulturu, b) zvyšují celkovou nezaměstnanost, c) jsou příčinou nárůstu kriminality, d) přispívají k řešení problému stárnoucí populace, e) znamenají zdravotní riziko (šíření nemoci), f) přispívají k rozvoji hospodářství, g) ohrožují náš způsob života.“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí; spíše souhlasí; ani souhlas, ani nesouhlas; spíše nesouhlasí; rozhodně nesouhlasí.

Tabulka 1a: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – znamenají zdravotní riziko (šíření nemocí) (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	71	58	54	54	58	57	69	64	62	64	63
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	16	22	24	28	26	24	17	20	22	22	25
Nesouhlasí	9	16	16	13	13	15	11	12	13	11	11

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1b: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – jsou příčinou nárůstu kriminality (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	74	70	62	67	65	66	66	67	64	61	57
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	17	20	24	23	25	22	22	20	22	25	28
Nesouhlasí	6	7	10	6	7	9	8	9	10	11	12

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1c: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – ohrožují náš způsob života (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	36	33	32	33	33	42	53	49	46	45	44
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	30	32	29	35	37	30	25	27	30	28	28
Nesouhlasí	28	29	33	28	27	23	16	19	21	23	25

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1d: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – zvyšují celkovou nezaměstnanost (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	72	64	64	68	70	65	58	46	41	40	34
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	17	22	21	19	20	18	23	25	27	28	32
Nesouhlasí	8	11	11	10	8	13	13	22	26	25	30

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1e: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – přispívají k řešení problému stárnoucí populace (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	25	22	25	26	23	23	17	17	20	20	26
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	23	29	25	30	29	25	30	26	26	32	31
Nesouhlasí	34	36	35	32	37	39	41	44	44	39	37

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1f: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – přispívají k rozvoji hospodářství (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	24	20	21	19	19	16	16	17	20	23	24
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	33	36	35	37	36	35	31	32	34	37	39
Nesouhlasí	33	36	34	36	37	42	44	43	39	32	31

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1g: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR – obohacují naši vlastní kulturu (v %)

	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17	III/18	III/19	III/20
Souhlasí	25	26	25	25	25	22	17	16	18	21	20
Ani souhlasí, ani nesouhlasí	30	33	31	36	32	29	27	26	28	28	29
Nesouhlasí	41	37	39	36	40	46	52	54	51	48	48

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí,“ podíl odpovědí „ani souhlas, ani nesouhlas“ a podíl součtu odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí.“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v20-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>29. 2. – 11. 3. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1012</i>
Počet tazatelů:	<i>179</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.45, OV.184</i>
Kód zprávy:	<i>ov200430b</i>
Zveřejněno dne:	<i>30. dubna 2020</i>
Zpracoval:	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy“.